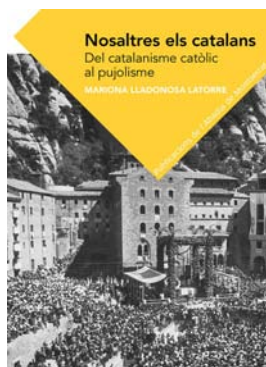

literatura
JAN BRUGUERAS

Nosaltres els catalans. Del catalanisme catòlic al pujolisme

MARIONA LLADONOSA

Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Barcelona, 2019
292 pàgines

L'hora de les decisions. Cartes 1950-1960

JOSEP PLA I JAUME VICENS VIVES
EDICIÓ DE GUILLEM MOLLA

Destino
Barcelona, 2019
310 pàgines

Mariona Lladonosa ha publicat l'assaig 'Nosaltres els catalans. Del catalanisme catòlic al pujolisme', dedicat a estudiar l'evolució d'aquesta cultura política i de la seva noció de catalanitat. D'aquesta manera, ens ajuda a entendre la configuració del pensament polític de Jordi Pujol i de la resta d'intel·lectuals catòlics dels anys cinquanta als setanta i la seva posterior hegemonia institucional.

Els fonaments del pal de paller

Del que es pot entreveure en la correspondència entre Josep Pla i Jaume Vicens Vives, aplegada recentment en el volum *L'hora de les decisions*, tots dos compartien una mateixa preocupació: la impossibilitat de formar una classe dirigent catalana després de la desfeta del 1939. Una manera d'afrontar-la va ser la seva participació en la formació d'un equip de *rabadans* a l'interior —és a dir, d'un petit nucli d'escollits— que haurien d'acompanyar un possible retorn de Tarradellas en cas que el règim franquista comencés a fer aigües en el tombant dels anys cinquanta als seixanta. Alhora, Vicens Vives encapçalà diferents iniciatives encaminades a fornir una nova generació de classe dirigent catalana. Així doncs, la relació política entre Pla i Vicens Vives tenia com a objectiu resoldre un problema que, segons Vicens Vives, tenia unes arrels històriques de llarg recorregut: la conflictiva relació dels catalans amb el poder.

Vicens Vives morí el 1960 a Lió sense haver acomplert els seus objectius, però la seva influència sí que es deixà sentir en diversos grups de joves catalans que aspiraven a adquirir un paper rector en el futur de Catalunya. Un d'aquests sectors fou el del catalanisme catòlic articulat a l'entorn de Montserrat. És precisament a aquesta cultura política que la politòloga Mariona Lladonosa ha dedicat un suggestiu assaig que estu-

dia l'evolució discursiva i simbòlica del catalanisme catòlic de postguerra fins a desembocar en el pujolisme.

Lladonosa parteix d'una potent base teòrica per tal d'explicar com la construcció i reproducció d'universos simbòlics, de cosmovisions que cohesionin una col·lectivitat i hi donin forma, prové d'un procés de relectura i selecció de fets del passat, de manera que donin coherència al present i generin perspectives de futur com a comunitat. Així, posa sobre la taula la proposta teòrica del filòsof cristià neerlandès Theodore Plantinga d'entendre la història com una redempció: recordar una certa visió del passat com a fet necessari per a projectar un futur de reconciliació, de salvació col·lectiva. Tal com es desprèn al llarg de l'assaig, la interpretació de Plantinga li va com l'anell al dit per explicar la narració que, amb molts matisos i diferències entre els seus membres, acabà conformant el catalanisme d'arrel catòlica.

D'aquesta manera, Lladonosa ens ensenya com els elements de representació i la concepció del fet nacional català dins d'aquesta cultura política anaren evolucionant des del catalanisme tradicionalista de postguerra, encara plenament deutor de Torras i Bages, fins a una proposta que, sense renunciar a la pròpia tradició intel·lectual, estava adaptada a la societat catalana que s'anava conformant els anys seixanta en ple

teatre

Denise Despeyroux ens ofereix 'Cançó per tornar a casa', explicada per Francesc Foguet.

televisió

Amazon és una altra plataforma per descobrir sèries. Us en recomanem algunes.

entrevista

Parlem amb Daniel Venteo, coordinador de *Símbols del catalanisme*, editada per Enciclopèdia.

franquisme. La revisió de la memòria de la Guerra Civil en seria un cas paradigmàtic: el desenllaç del conflicte passava a ser entès com una derrota de tots els catalans com a comunitat nacional: com una derrota de Catalunya vista com un tot orgànic. Josep Benet apuntalaria aquesta visió amb la formació del mite de l'oasi català: la guerra havia estat imposada a Catalunya des de la resta de l'Estat espanyol.

Aquesta anàlisi anava acompanyada de la voluntat de redreçar Catalunya després de la derrota, i aquest procés s'havia de vehicular a través de la reconciliació de tots els membres de la comunitat. Per això, l'Església catalana —que rebria un fort impuls doctrinal gràcies al Concili Vaticà II— havia d'obrir-se a la qüestió social. Un tret essencial del nou catalanisme, doncs, era que es construïa des d'un antifranquisme militant. Davant d'una dictadura i una Espanya caduca i endarrerida, s'hi contraposava una Catalunya democràtica, moderna, i amb vocació d'uropeisme.

Juntament amb la noció de *reconciliació* hi anava lligat un altre aspecte bàsic en el procés de reconstrucció nacional: la integració de la immigració provinent del sud d'Espanya. Lladonosa ens mostra com, per tal de donar-hi resposta, Jordi Pujol apostà —tot fent una relectura d'Antoni Rovira i Virgili— per una visió voluntarista de pertinença a una nació catalana que, al mateix temps —en la línia de la pròpia tradició catalanista catòlica i del comunitarisme cristià francès—, concebia com a natural i orgànica. Tot plegat s'expressaria amb la síntesi que és català qui viu i treballa a Catalunya, i vol ser-ho. Josep Benet ho arrodoniria amb la fórmula d'un *sol poble*, que es construïa sobre la base d'una integració culturalista de la immigració, és a dir, sobre l'acceptació de la llengua i la cultura catalanes com a base de la cohesió social.

Tot plegat, uns punts del tot essencials —antifranquisme, reconciliació nacional, un sol poble—, que tot i al-

guns matisos, eren compartits pel món dels intel·lectuals del PSUC, del qual Lladonosa també analitza les influències mútues i els xocs amb el catalanisme catòlic. Amb aquest assaig, per tant, Lladonosa aporta els elements clau per a analitzar la construcció d'una identitat catalana que va esdevenir majoritària i va configurar el *nosaltres* central de la Catalunya del darrer terç del segle XX. Al mateix temps, doncs, *Nosaltres els catalans* de Mariona Lladonosa també ens ajuda a entendre les causes profundes de l'hegemonia institucional de Jordi Pujol i Convergència Democràtica de Catalunya al llarg de més de dues dècades. Els fonaments del pal de paller ja estaven apuntalats.